

TİCARİ HAVA TAŞIMA VE GENEL HAVACILIK İŞLETMELERİNDE GÖREVLİ EĞİTİM VE KONTROL YAPACAK PERSONELE İLİŞKİN ASGARİ GEREKLİLİKLER TALİMATI (SHT OPS N-O)

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 -(1) Bu Talimatın amacı, SHY-6A ve SHY-6B kapsamında ruhsatlandırılmış işletmelerde görev yapan uçuş ve kabin ekibi üyelerinin eğitim ve kontrollerini gerçekleştirecek personele ilişkin asgari gereklilikleri düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2 -(1) Bu Talimat; SHY-6A ve SHY-6B kapsamında ruhsatlandırılan işletmeleri ve bu Talimat kapsamında görevlendirilen personeli kapsar.

Dayanak

MADDE 3 -(1) Bu Talimat, 14/10/1983 tarihli ve 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu'na, 15/07/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 4 numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne, SHY-6A, SHY-6B, SHT-OPS, SHT-CC ve ICAO Doküman 10002'ye dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar ve kısaltmalar

MADDE 4 -(1) Bu Talimatta geçen;

- a) **Alıştırma uçuşu:** Kabin ekibi üyesinin bir uçuşta görev alacak asgari kabin ekibinde yer almadan önce, yer eğitimlerini tamamlamasını müteakip, kabin operasyonu ile ilgili usullerde görevini yerine getirebilecek yeterliliğe ulaşması amacıyla kabin ekibi uçuş eğitmeni gözetimi altında gerçekleştirdiği eğitim uçuşunu,
- b) **ATPL:** Havayolu nakliye pilot lisansını,
- c) **CRE:** Sınıf yetkisi kontrol pilotluğunu,
- ç) **CRI:** Sınıf yetkisi öğretmenini,
- d) **CRM:** Ekip kaynak yönetimini,
- e) **CRMT:** Ekip kaynak yönetimi eğitmenini,
- f) **DGR:** Tehlikeli maddelerin havayolu ile taşınmasına ilişkin kuralları,
- g) **Ekip üyesi:** bir işletici tarafından bir hava aracı içerisindeki görevleri yerine getirmekle görevlendirilen bir kişiyi,
- ğ) **ESET:** Acil durum ve emniyet teçhizatı eğitimini,
- h) **FE:** Uçuş kontrol pilotluğunu,
- ı) **FI:** Uçuş öğretmenini,
- i) **Genel Müdür:** Sivil Havacılık Genel Müdürü'nü,
- j) **Genel Müdürlük:** Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü'nü,
- k) **Helikopter:** Belli bir piste ihtiyaç göstermeksizin karada ve denizde bir noktaya inen kalkan, motor gücü ile seyreden, havadan ağır hava aracını,
- l) **HPL (İnsan Performans Limitleri):** Havacılık operasyonlarının etkinliği, güvenliği ve emniyeti üzerine etkisi olan insan yetenekleri ve limitlerini,

m) **İşletici:** 16/11/2013 tarihli ve 28823 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ticari Hava Taşıma İşletmeleri Yönetmeliği veya 24/04/2020 tarihli ve 31108 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Genel Havacılık Yönetmeliği kapsamında işletme ruhsatı almış gerçek ve tüzel kişileri,

n) **İşletme ruhsatı:** İşletmecilere iç ve dış hatlarda tarifeli veya tarifersiz seferlerle ücret karşılığında yolcu ve/veya yük taşımak üzere ticari hava taşımacılığı veya genel havacılık faaliyetleri yapabilmeleri için Genel Müdürlük tarafından verilen belgeyi,

o) **Kabin amiri:** Birden fazla kabin ekibi üyesinin gerekli olduğu durumlarda, kabin ekibi oluşumunda işletici tarafından tayin edilmiş, Kabin amiri eğitim kursunu ve ilgili kontrolü başarılı bir şekilde tamamlamış ve işletme el kitabı içerisinde belirtilen normal ve acil durum prosedürlerinin uygulanması ve koordinasyonu hususlarında sorumlu kaptan pilota karşı sorumlu Kıdemli kabin ekibi üyesini,

ö) **Kabin ekibi hava aracı tipi/serisi sertifikası:** Kabin ekibi üyesinin, işletici tarafından uygulanan eğitim programını ve kontrolünü başarıyla bitirmesini müteakip görev alacağı hava aracı tiplerini/serilerini geçerlilik süreleriyle birlikte gösteren işletici tarafından düzenlenen sertifikayı,

p) **Kabin ekibi kontrolörü:** Kabin ekibi üyesinin görev ve sorumluluk alanı içerisinde yapılması gereken tanımlı işlerin yerine getirildiğini ve buna bağlı olarak performans standartlarının başarılı bir şekilde elde edildiğini belirlemek amacıyla yer eğitim ve uçuş eğitim değerlendirmesini yapan işletici personelini,

r) **Kabin ekibi temel eğitim sertifikası:** Onaylı kabin ekibi temel eğitim kuruluşu yetkisine sahip işletici tarafından uygulanan kabin ekibi temel eğitim programını başarıyla bitirmiş kişiler için SHT CC Talimatı Ek-3'e göre düzenlenen sertifikayı,

s) **Kabin ekibi üyesi:** Operasyon esnasında yolcu ve uçuş emniyeti ile ilgili görevler icra etmek üzere işletici tarafından görevlendirilen uçuş ekibi veya teknik ekip üyesi dışında kalan uygun nitelikteki bir ekip üyesini,

ş) **Kaptan pilot:** Uçuşun emniyetli bir şekilde gerçekleştirilmesi konusunda amir ve sorumlu olarak tayin edilen pilotu,

t) **LC:** Yol kontrolünü,

u) **Kontrol uçuşu:** Kabin ekibi üyesinin, görev almak üzere yetkilendirildiği uçak tiplerinden en az birinde, işletici tarafından belirlenmiş operasyonel standartların kabin ekibi üyesi görev ve sorumlulukları kapsamında kabin ekibi kontrolörü gözetiminde işletme tarafından belirlenen periyotlarda veya ilgili eğitim sonrası tabi tutulduğu değerlendirme uçuşunu,

ü) **LIFUS:** Gözetim altında yol eğitimini,

v) **OPC:** İşletici yeterlilik kontrolünü,

y) **Ortak gereklilikler:** Uçuş ekibi ve kabin ekibi eğitmenleri için tanımlı ortak gereklilikleri,

z) **Sanal Eğitim:** Eğitim faaliyetlerinin bilgi ve iletişim teknolojilerine dayalı olarak planlandığı ve yürütüldüğü, öğrenci ile öğretmen ve öğrencilerin kendi aralarında karşılıklı etkileşimine dayalı olarak derslerin bizzat öğretmen tarafından aynı mekânda bulunma zorunluluğu olmaksızın eşzamanlı biçimde verildiği eğitimi,

aa) **SFE:** Sentetik uçuş kontrol pilotluğunu,

bb) **SFI:** Sentetik uçuş öğretmenini,

cc) **SHT-CC:** 22/11/2016 tarihli Kabin Ekibi Talimatı'nı,

çç) **SHT-OPS:** 01/10/2020 tarihinde yayımlanan Uçuş Operasyonlarına Yönelik Usul ve Esaslar Talimatı'nı,

dd) **SHY-6A:** 16/11/2013 tarihli ve 28823 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ticari Hava Taşıma İşletmeleri Yönetmeliği'ni,

ee) **SHY-6B:** 24/04/2020 tarihli ve 31108 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Genel Havacılık Yönetmeliği'ni,

ff) **TRI:** Tip yetkisi öğretmenini,

gg) **Uzaktan eğitim:** Eğitim ve öğrenim programının, bilgisayar, tablet, mobil telefon, web

tabanlı yazılım vb. donanım ve yazılım teknolojileri vasıtasıyla bir öğretmene bağlı olmaksızın verildiği eğitimi,

ğğ) **Uçak:** Havadan ağır, motor gücü ile hareket ettirilen ve uçuş sırasında havanın dinamik tepkisiyle kanatları desteklenen sabit kanatlı hava aracını, ifade eder.

(2) Bu Talimatta yer almayan tanımlar için ülkemizin üyesi olduğu veya anlaşma yaptığı uluslararası sivil havacılık kuruluşları tarafından yayımlanan dokümanlarda belirtilen tanımlar geçerlidir.

İKİNCİ BÖLÜM

Genel Esaslar

İşletici sorumluluğu

MADDE 5 -(1) İşletici, hizmetin uluslararası standartlarda yapılması amacıyla operasyon tipine ve bölgesine göre işletmede görev yapan ekip üyelerinin temel, tip, dönüşüm, tazeleme, yenileme, yol, alıştıırma ve uygulamalı eğitim ile kontrol gerekliliklerini yerine getirmek üzere işletme el kitapları içerisinde eğitim ve kontrol programlarını hazırlamak ve hazırlanan programa göre gerçekleştirmekten sorumludur.

Eğitim ve kontrol yapacak personel

MADDE 6 -(1) İşletme bünyesindeki aşağıda listelenen eğitim ve kontroller, bu Talimatın İkinci Bölümü'nde yer alan asgari gerekliliklere uygun olarak, işletici tarafından belirlenmiş ve Genel Müdürlük tarafından kabul edilebilecek uygun niteliklere sahip personel tarafından gerçekleştirilir:

- Yer eğitimleri ve kontrolleri,
- LIFUS/LC,
- Alıştıırma uçuşu ve kontrol uçuşu.

Yer eğitimlerine ilişkin gereklilikler

MADDE 7 -(1) Uçuş ekibinin yer eğitimleri ve kontrollerini yapacak eğitimcilerin asgari aşağıdaki yetkinliklere sahip olmalıdır;

- Sivil havacılık sektöründe asgari bir yıl tecrübeye sahip olması,
- Eğiticinin eğitimi konusunda eğitim görmüş olması veya pedagojik formasyon eğitimi almış olması veya uçuş/tip öğretmeni sertifikası sahibi olması,
- Vereceği eğitimin kapsamına uygun olarak İnsan faktörleri / CRM konularında eğitim görmüş olması,
- Eğitim ve kontrol yapılacak konuda işletme el kitabında tanımlanan mesleki tecrübe ve niteliğe sahip olması.

(2) Kabin ekibi yer eğitimleri kapsamında teorik bilgi ve uygulamalı eğitimler için yetkilendirilecek kabin ekibi yer eğitimcileri asgari aşağıdaki yetkinliklere sahip olmalıdır;

- Kabin ekibi üyesi niteliğine sahip olmalı (kabin ekibi temel eğitim sertifikasına ve kabin ekibi hava aracı tipi/serisi sertifikasına sahip olmalı) veya; konusunun uzmanı olmalı ve uzmanlık alanı ile ilgili konuda eğitim verme yetkisine sahip olmalı,
- Sivil havacılık sektöründe asgari bir yıl tecrübeye sahip olmalı,
- İşletici tarafından aşağıda yer alan asgari gereklilikleri içeren bir eğitimci seçim sürecinden geçmeli ve başarılı olmalı,
  - Aday; işleticinin politikasına, genel prosedürlerine, operasyon tipine ve sahasına aşına olmalı,
  - İdari prosedürler, işletme el kitaplarının içeriği, operasyonel dokümanlar, formlar ve ilgili

kayıtlar hakkında yeterli bilgiye sahip olmalı,

3) Eğitim verilecek bransa özgü yeterli bilgiye ve yetkinliğe sahip olmalı,

4) Uygun öğretim tekniklerini kullanabilme yetkinliğine sahip olmalı.

ç) Bu Talimatın Ek-1'inde yer alan Tablo'da belirtilen yeterlilik çerçevesine göre eğitmen rolünde yeterlilik kontrolünü başarıyla tamamlamalıdır.

d) "Öğretim faaliyeti ve öğrenme davranışı" ve "işleticiye özgü unsurlar" alanlarında işletici temel eğitimi almalıdır;

1) İşleticiye özgü unsurlar eğitimi asgari şu konuları içerir;

a) Gereklilikler: İlgili mevzuatlar,

b) Kayıtlar ve formlar, kayıtların kontrolü, analizi ve saklanması, uyumluluk izleme sistemi gereğince geri bildirim sistemi gibi eğitim ve kontrol yönetimi,

c) Adayların istenen standarda ulaşamaması veya devamlılığını sağlayamaması durumunda, düşük performanslı ekibin yönetimine ilişkin uygulanacak prosedürler.

2) Öğretim faaliyeti ve öğrenme davranışı eğitimi asgari aşağıdakileri konuları içermelidir;

a) Öğrenme süreci: Motivasyon, kavrama ve anlama, öğrenme yöntemleri,

b) Öğretim süreci: Etkili öğretim unsurları, öğretim yöntemleri, öğretim faaliyetinin planlanması,

c) Eğitim felsefesi: planlı bir müfredatın önemi, teorik bilgilerin entegrasyonu,

ç) Gözetim teknikleri: kabin ortamı, uçuşta durum farkındalığı, briefing yapısı,

d) HPL: fizyolojik faktörler, psikolojik faktörler, insan bilgi işleme, davranışsal tutumlar.

ğ) Eğitmenlik için hazırlanan program, aşağıdaki yeterliliklerin geliştirilmesini sağlamalıdır;

1) Eğitim ortamını emniyetli yönetme,

2) Eğitim ortamını hazırlama,

3) Kursiyeri yönetme ve destekleme,

4) Eğitimi yönetme,

5) Kursiyeri değerlendirme,

6) Kursu değerlendirme,

7) Performansı sürekli iyileştirme.

(3) Eğitmenler eğitim verdiği konudaki güncel gelişmeleri takip etmekten, gereken tazeleme eğitimlerini almaktan ve eğitim konusunda olan kapsamlı değişiklikler doğrultusunda gerektiğinde eğitimi yenilemekten sorumludur.

ESET eğitmenlerine ilişkin gereklilikler

MADDE 8 -(1) ESET ve kontrolünü yapacak uçuş ekibi eğitmenlerinin;

a) Sivil havacılık sektöründe asgari bir yıl tecrübeye sahip olması,

b) Eğiticinin eğitimi konusunda eğitim görmüş olması veya pedagojik formasyon eğitimi almış olması veya uçuş/tip yetkisi öğretmeni olması,

c) Eğitim ve kontrol yapılacak konuda işletme el kitabında tanımlanan mesleki tecrübeye sahip olması gerekir.

(2) ESET eğitimi verecek kabin ekibi eğitmenleri, bu Talimatın 7nci maddesinin ikinci fıkrası gerekliliklerini sağlar.

(3) Bu maddenin ikinci fıkrasında tanımlı kabin ekibi eğitmenleri, aynı zamanda uçuş ekibine ESET eğitimi verebilir.

CRM eğitmenlerine ilişkin gereklilikler

MADDE 9 -(1) Uçuş ekibi CRM eğitmenlerinin, SHT-OPS Talimatının 4 üncü maddesinin ikinci fıkrası gereği AMC3 ORO.FC.115 gerekliliklerini sağlamaları gerekmektedir.

(2) Kabin ekibi CRM eğitmeni;

a) İşleticinin hazırladığı eğitim ve standardizasyon programına tabi olmalıdır.

b) Aşağıda yer alan uygun niteliklere sahip olmalıdır;

1) Asgari bir yıllık kabin ekibi üyesi tecrübesine sahip olmalı,

2) HPL konusunda eğitim almış olmalı,

3) SHT-CC kapsamında başlangıç CRM eğitimi ve SHT-OPS Ek-3 Bölüm ORO kapsamında işleticiye özgü CRM eğitimlerini tamamlamış olmalı,

4) Grup çalışmasını kolaylaştırma becerileri eğitimini tamamlamış olmalı,

5) Grup yönetimi, grup dinamikleri ve kişisel farkındalık konularını kapsayan eğitimleri tamamlamış olmalı,

6) Operasyon sahası dışında kalan CRM eğitim unsurlarını eğitmek için gerekli bilgi, beceri ve güvenilirliği kanıtlamış olmalı,

7) İlk CRM eğitimini verirken bir kalifiye CRM eğitmeni tarafından değerlendirilmeli ve başarılı olmalı,

8) Eğiticinin eğitimi konusunda eğitim görmüş olması veya pedagojik formasyon eğitimi almış olmalı,

9) İlk değerlendirme sonucunda başlayan 3 yıllık geçerlilik süresinin yenilenebilmesi için kabin ekibi CRM eğitmeninin;

c) Tecrübeli bir CRM eğitmeni, işleticinin uçuş operasyonları ve kabin ekibinin çalışma ortamı hakkında yeterli seviyede bilgiye sahip olur ve bu fıkranın (b) bendi gerekliliklerini yerine getirirse, kabin ekibi CRM eğitmeni olarak görev yapabilir.

ç) Kabin ekibi CRM eğitmeninin eğitimi hem teorik hem de pratik olmalıdır. Pratik unsurlar, özel eğitmen becerilerinin geliştirilmesini, özellikle CRM'in günlük operasyonlara entegrasyonunu içermelidir.

d) Kabin ekibi CRM eğitmeni temel eğitimi, kabin ekibi için SHT-OPS Madde 4 AMC1 ORO.CC.115(e) Tablo 1'deki eğitim öğelerini içermelidir. Ayrıca, temel eğitim aşağıdakileri içermelidir;

1) CRM eğitime giriş,

2) İşletici yönetim sistemi; ve

3) Uygulanabilir ise;

a) CRM eğitimlerinin farklı tiplerinin özellikleri;

b) Karma eğitimin özellikleri; ve

c) Operasyonla ya da hava aracı tipi ile ilgili özellikler.

e) Kabin ekibi CRM eğitmeni tazeleme eğitimi yeni yöntemler, prosedürler ve yaşanmış olaylardan öğrenilen dersleri içermelidir.

f) Kabin ekibi CRM eğitmeni eğitimi, en az 3 yıllık deneyime sahip kabin ekibi CRM eğitmeni tarafından gerçekleştirilmelidir. Belirli alanların ele alınması için uzmanlar tarafından yardım sağlanabilir.

g) Kabin ekibi CRM eğitmeni, ilk kez CRM eğitimi verirken işletici tarafından değerlendirmelidir. Yapılacak ilk değerlendirmenin geçerliliği 3 (üç) yıldır.

ğ) Değerlendirme süreci işletme el kitabında tanımlanmalı ve bu süreç kabin ekibi CRM eğitmenini gözlemlene, kayıt altına alma, yorumlama ve bilgi vermeye dayalı olmalıdır. Değerlendirme sürecinde bulunan tüm personel rollerinde güvenilir ve yetkin olmalıdır.

h) İlk değerlendirme sonucunda başlayan 3 yıllık geçerlilik süresinin yenilenebilmesi için kabin ekibi CRM eğitmeninin;

1) Herhangi bir 12 aylık periyod içinde en az 2 kez CRM eğitimi vermiş olması,

2) 3 yıllık geçerlilik süresinin son 12 aylık periyodu içinde işletici tarafından değerlendirilmiş olması,

3) CRM eğitmeni tazeleme eğitimini 3 yıllık geçerlilik süresi içinde tamamlamış olması,

4) Bir sonraki 3 yıllık geçerlilik süresinin bir önceki dönemin sonunda başlaması gerekir.

1) İşletici, kabin ekibi CRM eğitmeni yenilemesi kapsamında bu fıkranın (j) bendi gerekliliklerini yerine getirememesi durumunda kabin ekibi CRM eğitmeninin görevine devam edebilmesi için aşağıda belirtilen koşulları yerine getirmelidir;

1) İlgili eğitmenin ikinci fıkranın (b) bendi gerekliliğini sağlaması ve CRM eğitmeni eğitimi değerlendirmesinde aranan kriterleri sağlaması,

2) Kabin ekibi CRM eğitmeni tazeleme eğitimini tamamlaması gerekir.

i) Eğitim programı, aşağıdaki asgari eğitim süreleri dikkate alınarak hazırlanır;

1) Birden fazla kabin ekibi ile yapılan operasyonlar;

a) Karma CRM eğitimi: 3 yıllık bir periyotta 6 eğitim ders saati;

b) İşletici CRM eğitimi: 6 eğitim ders saati.

2) Tek kişilik kabin ekibi operasyonları için işletici CRM eğitimi:

a) 19 veya daha az azami operasyonel yolcu koltuk düzeni (MOPSC) bulunan bir hava aracında görev yapan kabin ekibi üyesi için 4 eğitim ders saati.

3) Eğitim ders saati, molalar hariç olmak üzere fiili eğitim süresini ifade eder.

j) Kabin ekibi CRM eğitmeni;

1) Başlangıç eğitimi:

a) İşleticinin, eğitmen adayının CRM eğitimi verebilmesi için eğitim becerileri hakkında yeterli ve uygun eğitimi almış olduğunu gösterebildiği durumda 18 eğitim ders saati veya;

b) Bu fıkranın (i) bendini karşılamayan eğitmen adayı için 30 eğitim ders saati olmalıdır.

2) Tazeleme eğitimi 6 eğitim ders saati olmalıdır.

3) Eğitim ders saati, molalar hariç olmak üzere fiili eğitim süresini ifade eder.

DGR ve güvenlik eğitmenlerine ilişkin ortak gereklilikler

MADDE 10 -(1) DGR eğitimi ve kontrolünü yapacak eğitmenlerine ilişkin gereklilikler Genel Müdürlük tarafından ayrıca düzenlenecektir.

(2) Güvenlik eğitmenliği görevini icra edecek personel, 19/09/2018 tarihli Sivil Havacılık Güvenliği Eğitim ve Standardizasyon Talimatı gerekliliklerini sağlamalıdır.

Yol eğitim ve kontrolleri ile işletici yeterlilik kontrollerini (OPC) yapacak kaptan pilotlara ilişkin gereklilikler

MADDE 11 -(1) Yol eğitim ve kontrollerini (LIFUS/ LC) yapacak kaptan pilotların;

a) İşletmenin yaptığı operasyonlar konusunda yeterli bilgiye ve tecrübeye sahip olması,

b) İşletmede ilgili tipte veya sınıfta ilk defa atanmaları durumunda; işletmecide en az 6 aydır çalışıyor olması,

c) İlgili tipte veya sınıfta en az 300 saat uçuş yapmış olması,

ç) Son iki OPC'de başarılı olması,

d) Yol eğitim ve kontrollerine yönelik ekip kaynak yönetimi ve değerlendirmesi (CRM) konusunda bilgilendirilmiş olması,

e) Uçaklar için sol sandalyedeki pilotlara eğitim verilmesi halinde sağ sandalye eğitimi, helikopterler için sağ sandalyedeki pilotlara eğitim verilmesi halinde sol sandalye eğitimi almış olması,

f) Eğiticinin eğitimi konusunda eğitim görmüş olması veya pedagojik formasyon eğitimi almış olması veya uçuş/tip öğretmeni sertifikası sahibi olması,

g) LIFUS ve LC konularında yer ve uçuş eğitimi başarı ile bitirmiş olması gereklidir.

(2) İşletmenin ilk defa ruhsat alımı veya filosuna farklı tip hava aracı eklenmesi durumunda Genel Müdürlükten onay almak koşuluyla bu maddenin birinci fıkrasının (b) ve (ç) bentleri gereklilikleri aranmaz.

(3) Hava taksi işletmelerinde birinci fıkranın (b), (ç) ve (g) bentleri gereklilikleri aranmaz.

(4) Hava taksi işletmelerinde birinci fıkranın (c) bendi sabit kanat için 100, döner kanat için

50 saat olarak uygulanır.

(5) İlgili tipte veya sınıfta öğretmenlik imtiyazına sahip olanlar için bu maddenin birinci fıkrasının (b) ve (c) bentleri ile dördüncü fıkrasının gereklilikleri aranmaz.

(6) İlgili tipte veya sınıfta Sentetik uçuş öğretmeni (SFI) imtiyazına sahip olanlar sadece yol kontrollerinde ve bu kontrolü gözlemci koltuğunda icra etmek şartıyla, bu maddenin birinci fıkrasının (b) ve (c) bendi ile dördüncü fıkrasının gereklilikleri aranmaksızın görevlendirilebilir.

(7) İşletici yeterlilik kontrolü yapacak personelin;

a) İlgili tipte veya sınıfta kontrol pilotu yetkisine sahip olması,

b) İşletme dışından görevlendirilmesi veya işletmeye katılmasını müteakip görevlendirilmesi durumunda, işletme operasyon usulleri hakkında bilgilendirilmiş olması gerekir.

Kabin ekibi uçuş eğitmenine ve kabin ekibi kontrolörüne ilişkin gereklilikler

MADDE 12 -(1) Kabin ekibi uçuş eğitmeni olarak görev yapacak personel:

a) Kabin ekibi üyesi niteliğine sahip olmalı (kabin ekibi temel eğitim sertifikasına ve kabin ekibi hava aracı tipi/serisi sertifikasına sahip olmalı),

b) Kabin amiri olarak görev yapıyor olmalı,

c) Eğitim verilecek konuda yeterli bilgiye ve tecrübeye sahip olmalı,

ç) Uygun öğretim tekniklerini kullanabilme yetkinliğine sahip olmalı,

d) "Öğretim faaliyeti ve öğrenme davranışı" ve "işleticiye özgü unsurlar" alanlarında işletici temel eğitimi almalıdır;

1) İşleticiye özgü unsurlar eğitimi asgari şu konuları içerir:

a) Gereklilikler: İlgili mevzuatlar,

b) Eğitim ve kontrol yönetimi (kayıtlar ve formlar, kayıtların kontrolü, analizi ve saklanması, uyumluluk izleme sistemi gereğince geri bildirim sistemi),

c) Düşük performanslı ekibin yönetimi (adayların istenen standarda ulaşmaması veya sürdürmemesi durumunda uygulanacak prosedürler),

2) Öğretim faaliyeti ve öğrenme davranışı eğitimi asgari aşağıdakileri konuları içermelidir;

a) Öğrenme süreci: Motivasyon, kavrama ve anlama, öğrenme yöntemleri,

b) Öğretim süreci: Etkili öğretim unsurları, öğretim yöntemleri, öğretim faaliyetinin planlanması,

c) Eğitim felsefesi: planlı bir müfredatın önemi, teorik bilgilerin entegrasyonu,

ç) Gözetim teknikleri: kabin ortamı, uçuşta durum farkındalığı, briefing yapısı (konular ve hedefler, adayın bireysel değerlendirmesi),

d) HPL: fizyolojik faktörler, psikolojik faktörler, insan bilgi işleme, davranışsal tutumlar.

e) İşletici tarafından aşağıda yer alan asgari gereklilikleri içeren bir eğitmen seçim sürecinden geçmeli ve başarılı olmalı;

1) Aday; işletcinin politikasına, genel prosedürlerine, operasyon tipine ve sahasına aşina olmalı,

2) İdari prosedürler, işletme el kitaplarının içeriği, operasyonel dokümanlar, formlar ve ilgili kayıtlar hakkında yeterli bilgiye sahip olmalı,

3) Eğitim verilecek branşa özgü yeterli bilgiye ve yetkinliğe sahip olmalı,

4) Uygun öğretim tekniklerini kullanabilme yetkinliğine sahip olmalı.

f) Bu Talimatın Ek-1'inde yer alan Tablo'ya göre eğitmen rolünde yeterlilik kontrolünü başarıyla tamamlamalıdır.

(2) Kabin ekibi uçuş eğitmeni temel ve tazeleme eğitimi programı işletici tarafından belirlenir. Eğitim programı ve eğitim sonunda yapılacak değerlendirme, aşağıdaki unsurları içerecek biçimde eğitmenin yetkinliklerinin geliştirilmesine yönelik hazırlanır;

a) Değerlendirme metodolojisinin uygulanması,

- b) Eğitime/değerlendirmeye tabi olan kişinin performansının gözlemlenmesi,
- c) Objektif değerlendirme yapılması,
- ç) Kısa ve anlaşılır geri bildirim sağlanması,
- d) Eğitim kaydının tutulması ve raporlama performansı.

(3) İşleticinin işletme ruhsatı (AOC) alım sürecinde veya işletme filosuna farklı bir tipte hava aracı girmesi durumunda, aşağıda yer alan personel Genel Müdürlükten uygunluk alınması şartıyla kabin ekibi uçuş eğitmeni olarak görevlendirilebilir;

- a) Üretici tarafından ilgili tipte yetkilendirilmiş kabin ekibi uçuş eğitmenleri,
- b) Aynı hava aracı tipiyle operasyon yapan bir başka işletmenin kabin ekibi uçuş eğitmenleri,
- c) Diğer eğitimci personel (eğitmen kaptan, yer eğitmeni vb.)

(4) Kabin ekibi kontrolörü olarak görev yapacak personel;

a) Kontrolör olarak görev alacağı alanda, kabin ekibi yer eğitmeni veya kabin ekibi uçuş eğitmeni gerekliliklerini sağlamalı,

b) Kabin ekibi üyesi niteliğine sahip olmalı (kabin ekibi temel eğitim sertifikasına ve kabin ekibi hava aracı tipi/serisi sertifikasına sahip olmalı) veya; konusunun uzmanı olmalı ve uzmanlık alanı ile ilgili konuda eğitim verme yetkisine sahip olmalı,

c) Sivil havacılık sektöründe asgari bir yıl tecrübeye sahip olmalı,

ç) Eğiticinin eğitimi konusunda eğitim görmüş olmalı veya pedagojik formasyon eğitimi almış olmalı,

d) Kontrolörlük rolüne uygun temel eğitim programını tamamlamalı,

e) Kontrolör yetkinliği onaylanmadan önce aday, değerlendirici rolü kapsamında uygulamalı eğitim vermeli ve Ek 1'de yer alan yeterlilik çerçevesine göre eğitmen rolünde yeterlilik kontrolünü başarıyla tamamlamalı,

f) Kontrolör rolünün devamlılığı amacıyla üç yılı geçmeyecek periyotlarda tazeleme eğitimi almalıdır.

(5) Eğitmen ve kontrolör rolünün tek bir kişiye verilmesi durumunda işletici;

a) Kabin ekibi eğitmeni ve kabin ekibi kontrolörü görev ve sorumlulukları ile yetkinliklerini açıkça tarif etmeli,

b) Yapılacak kontroller (değerlendirmeler) sırasında tarafsız kalınmasını sağlayacak tedbirler almalıdır.

(6) Genel Müdürlük; kabin ekibi eğitmenlerinin ve kabin ekibi kontrolörlerinin kendilerine verilen görevlerindeki yetkinliklerinin devamlılığını kontrol etmek amacıyla bir denetim planı doğrultusunda denetimler yapar.

Ortak gereklilikler

MADDE 13 -(1) Yer eğitmenlerinin, kabin ekibi uçuş eğitmenlerinin ve kabin ekibi kontrolörlerinin işletme eğitim standartlarına uygunluğu ve devamlılığı hususu, eğitimden sorumlu yönetici personel tarafından veya oluşturulan eğitim kurulu üyesi/üyeleri tarafından üç yılı geçmeyecek periyotlarda değerlendirmeye tabi tutulmalıdır. Söz konusu değerlendirme:

a) Uçuş ekibi yer eğitmenleri için asgari; konusuna hakimiyeti, eğitim dokümanlarının güncelliği vb. hususları kapsamalıdır.

b) Kabin ekibi yer eğitmenleri, kabin ekibi uçuş eğitmenleri ve kabin ekibi kontrolörleri için Ek 1'de yer alan yeterlilik çerçevesine göre yapılmalıdır.

(2) Yer eğitimlerini ve kontrollerini yapacak olan eğitmenin, ilgili göreve atanmadan önce eğitimden sorumlu yönetici personel veya oluşturulan eğitim kurul üyesi / üyeleri gözetiminde asgari bir eğitim ve/veya kontrol yapması ve başarılı olması gereklidir. İşletmede, ilgili konuda ilk defa eğitmen atanması durumunda, eğitmenin yeterliliği eğitimden sorumlu yönetici personel tarafından değerlendirilir.

(3) Eğitim ve kontrol yapacak personele ilişkin asgari gereklilikler, işletme tarafından ilgili

İşletme El Kitabında tanımlanır.

(4) Eğitim ve kontrol yapmak üzere atanan her personel için işletme içinde ilgili yönetici personel ve Uyumluluk Yönetim Sisteminden sorumlu yönetici personel onayları ile yürürlüğe girecek bir onay formu düzenlenir. Söz konusu formda asgari olarak aşağıdaki bilgiler yer almalıdır:

- a) İşleticinin adı,
- b) Atanan eğitmenin adı, soyadı, TC kimlik numarası ve iletişim bilgileri,
- c) Atanan eğitmenin görevlendirildiği eğitim/kontrol konusu,
- ç) Atanan eğitmenin görevlendirildiği eğitim/kontrol konusuna ilişkin nitelikleri ve iş deneyimleri,
- d) Atanan eğitmenin imzası, eğitmenliğinin başlangıç ve bitiş tarihleri.

(5) Bu Talimat kapsamında genel havacılık ve hava taksi işletmeleri tarafından bu Talimatta belirtilen asgari gerekliliklerin sağlanması koşuluyla, işletme dışından eğitim ve kontrol yapacak personel görevlendirilebilir. LIFUS, LC ve OPC yapmak üzere bu madde kapsamında işletme dışından görevlendirilen personelin görevlendirme süresi, İşletme El Kitabı Bölüm D içerisinde belirlenmiş olan asgari saat veya sektör miktarını aşamaz. İşletme, söz konusu saat veya sektör miktarına ilave eğitim ihtiyacının ortaya çıkması nedeniyle eğitim ve kontrol yapacak personelin görevlendirme süresini uzatmak istemesi durumunda, Genel Müdürlüğe resmi yazı ile başvuruda bulunur. Söz konusu başvuru, eğitim ihtiyacının gerekçesine ve ilgili eğitmenin görevlendirme süresinin ne kadar uzatılacağına dair bilgi ve belgeleri içerir.

(6) Genel Müdürlükten onay alınması koşuluyla işletmeler tarafından yer dersleri için uzaktan/sanal eğitim ve kontrol sistemi kullanılabilir. Buna ilişkin düzenleme Genel Müdürlük tarafından ayrıca yapılır.

(7) Bu Talimatın 7, 8, 9 ve 10 uncu maddeleri kapsamında eğitim veren eğitmenler, konularında eğitimin geçerlilik süresine uygun olarak eğitimlerini tazelemiş sayılırlar.

(8) Bu Talimat kapsamında yer almayan ve farklı mevzuatlar çerçevesinde yerine getirilen iş sağlığı ve güvenliği vb. eğitimleri icra edecek olan eğitmenler, ilgili mevzuatlarda belirtilen gereklilikler çerçevesinde yetkilendirilir.

(9) İlk yardım eğitmenleri için bu Talimatta belirtilen gereklilikler aranmaz. İlk yardım eğitiminin, Sağlık Bakanlığı tarafından yetkilendirilmiş ilk yardım eğitmenleri tarafından verilmesi gerekir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İdari Yaptırımlar, Çeşitli ve Son Hükümler

İdari yaptırımlar

MADDE 14 -(1) Bu Talimat hükümlerine aykırı davranışlarda bulunan işletmeler, eğitim kuruluşları ve kabin ekibi üyeleri hakkında 2920 Sayılı Kanun'un 143 üncü Maddesi ve/veya 29/01/2013 tarihli Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü Tarafından Verilecek İdari Para Cezaları Hakkında Yönetmelik (SHY-İPC) gereğince gerekli idari para cezası uygulanır.

Yürürlükten kaldırılan mevzuat

MADDE 15 -(1) Bu Talimatın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, 24/06/2013 tarihli Ticari Hava Taşıma İşletmelerinde Görevli Yer Dersi, Yol Eğitimi, Alıştırma Uçuşu Ve Kontrol Yapacak Kokpit Ve Kabin Eğitmenlerine İlişkin Asgari Gereklilikler Talimatı yürürlükten kalkar.

Yürürlük

MADDE 16 -(1) Bu Talimat yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

(2) İşleticiler, bu Talimatın yayımı tarihinden itibaren mevcut durumlarını 6 ay içinde bu Talimata uygun hale getirmek zorundadır.

Yürütme

MADDE 17 -(1) Bu Talimat hükümlerini Genel Müdür yürütür.

EKLER:

EK-1 - Kabin Ekibi Eğitimcileri ve Kabin Ekibi Kontrolörleri İçin Yeterlilik Çerçevesi